

სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვანთა მეორეული ვიქტიმიზაციისგან დაცვის მექანიზმები – ცოდნა რამ „ბარნაჰუსის“ ქართული მოდელის შესახებ

ია ჩხეიძე

სამართლის დოქტორი,
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
ასოცირებული პროფესორი,
საქართველოს გენერალური პროკურატურა,
დეპარტამენტის უფროსი პროკურორი, საქართველო
ichkheidze@pog.gov.ge

რეზიუმე. სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი ბავშვების მეორეული ვიქტიმიზაციისგან დაცვის მხოლოდ საკანონმდებლო გარანტიების არსებობა ვერ უზრუნველყოფს მსხვერპლ ბავშვთა უფლებების ეფექტურ დაცვას მართლმსაჯულების პროცესში. აუცილებელია ეფექტიანი ინსტიტუციური მექანიზმების არსებობაც, რომლებიც ბავშვის უფლებების დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების პრაქტიკაში განხორციელებას უზრუნველყოფს. წინამდებარე სტატია საქართველოში „ბარნაჰუსის“ მოდელის დანერგვას ბავშვის დაცვის საერთაშორისო სტანდარტებისა და ეროვნული სამართლებრივი

რეფორმის ჭრილში განიხილავს. ნაშრომში გაანალიზებულია „ბარნაჰუსის“ მოდელის სამართლებრივი და ინსტიტუციური საფუძვლები საქართველოში, მისი როლი მეორეული ვიქტიმიზაციის პრევენციაში, ასევე მისი მნიშვნელობა ბავშვზე მორგებული სისხლის სამართლის პროცესისა და ეფექტიანი მართლმსაჯულების უზრუნველსაყოფის მიზნების მიღწევაში. სტატიაში ნაჩვენებია, რომ საქართველოში „ბარნაჰუსის“ მოდელი ბავშვის დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების ეფექტური ინსტიტუციური ადაპტაციის მაგალითს წარმოადგენს, თუმცა კვლავ გამოწვევად რჩება მისი შემდგომი ინსტიტუციური განვითარება, რეგიონული ხელმისაწვდომობა და უწყებათაშორისი თანამშრომლობის მდგრადობის უზრუნველყოფა. საქართველოს გამოცდილება ცხადყოფს, რომ ინტეგრირებული, მულტიდისციპლინური და ბავშვზე ორიენტირებული მიდგომა ხელს უწყობს როგორც ბავშვის უფლებების ეფექტიან დაცვას, ისე ეფექტიანი სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების განხორციელებისთვის აუცილებელი პირობების შექმნას.

საკვანძო სიტყვები: ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულება; მეორეული ვიქტიმიზაცია; ბარნაჰუსი; სექსუალური ძალადობა; საუკეთესო ინტერესი; მულტიდისციპლინური მიდგომა.

შესავალი

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის ამოქმედებიდან უკვე 10 წელი გავიდა. თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ამ სამართლებრივმა დოკუმენტმა, მართლმსაჯულების პროცესში არაერთი მიმართულებით შეძლო რევოლუციური მიდგომების დანერგვა. მათ შორის, გარდამტეხი გახლდათ ისეთი პრინციპების აღიარება და განმტკიცება შიდაეროვნული კანონმდებლობით, როგორიცაა ბავშვის საუკეთესო ინტერესი, მოსმენის უფლება, მეორეული ვიქტიმიზაციისგან არასრულწლოვნის დაცვა.

მართლმსაჯულების პროცესში მოხვედრილ არასრულწლოვანთან მუშაობა ყოველთვის სპეციფიკურია და ბავშვის ასაკობრივი განვითარების თავისებურებების გათვალისწინებით, რიგ სირთულეებთანაა დაკავშირებული. განსხვავებულია ის გამოწვევები, რასაც მართლმსაჯულების განმახორციელებელი პირი მოწმე, დაზარალებულ ან კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთან შეიძლება წააწყდეს, განსხვავებულია ის საჭიროებები, რომელსაც მართლმსაჯულების პროცესში ბავშვის სამართლებრივი სტატუსი განსაზღვრავს.

როდესაც მართლმსაჯულების პროცესში ბავშვი დაზარალებულის სტატუსით ხვდება, განსაკუთრებით თუ ის ისეთი დანაშაულის მსხვერპლია, როგორიც სექსუალური ძალადობაა, სამართლებრივ სისტემას უწევს მობილიზება მართლმსაჯულების პროცესში უზრუნველყოფის არასრულწლოვნის მეორეული ვიქტიმიზაციისგან, ანუ იმ შესაძლო ზიანისგან დაცვა, რაც მას არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების პროცესში მონაწილეობის შედეგად შეიძლება მიაღწეს.¹

¹ არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, მუხლი 3, ნაწილი 15.

მეორეული ვიქტიმიზაციისგან არასრულწლოვნის დაცვის პრინციპი თავის თავში მოიაზრებს დაზარალებული და მოწმე არასრულწლოვნის მიმართ მართლმსაჯულების პროცესის იმგვარ განხორციელებას, რომელიც არ იქნება ბავშვისთვის მატრამვირებელი, უზრუნველყოფს დაზარალებული ბავშვის რეაბილიტაციას, მხარდაჭერას, ბავშვის მოსმენის უფლების რეალიზებას და მის მიმართ ჩადენილ დანაშაულზე შესაბამის ეფექტიან რეაგირებას.

ამ მიზნების ერთობლიობაში მიღწევა საკმაოდ რთული და კომპლექსური დავალებაა მართლმსაჯულების სისტემისთვის. თუმცა, ეს სახელმწიფოს ცალსახა ვალდებულება და მართლმსაჯულების პროცესში დაზარალებული არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესების დაცვის აუცილებელი წინაპირობა გახლავთ.

კარგია, რომ შიდაეროვნულ დონეზე სამართლებრივი ჩარჩო ამ პასუხისმგებლობას აღიარებს და ფუნდამენტურ პრინციპად უწესებს მართლმსაჯულების განმახორციელებელ უწყებებს. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, მართლმსაჯულების ფუნდამენტური პრინციპების ეფექტიანი რეალიზება პრაქტიკაში სირთულეებს აწყდება და ამ პრინციპების სწორად აღსრულებას მხოლოდ საპროცესო გარანტიები ვერ უზრუნველყოფს, თუ სამართლებრივ სივრცეში ინსტიტუციურ დონეზე შესაბამისი მექანიზმების სწორი ფორმით ჩამოყალიბება და ფუნქციონირება არ ხდება.

I. ინსტიტუციური მექანიზმების მნიშვნელობა: საერთაშორისო სტანდარტები და ინსტიტუციური რეაგირების აუცილებლობა

საერთაშორისო სამართლებრივი სტანდარტები აღნიშნულის აუცილებლობას არაერთგზის უსვამს ხაზს:

- „მონაწილე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანმანათლებლო ზომას ღებულობენ იმ მიზნით, რათა ბავშვი დაიცვან მშობლების, კანონიერი მეურვეების ან ბავშვზე მზრუნველი ნებისმიერი სხვა პირის მხრიდან ყველანაირი ფორმის ფიზიკური თუ ფსიქოლოგიური ძალადობისაგან, შეურაცხყოფისა თუ ბოროტად გამოყენებისაგან, მზრუნველობის მოკლებისა თუ დაუდევარი მოპყრობისაგან, უხეში მოქცევისა თუ ექსპლუატაციისაგან, სექსუალური ბოროტების ჩათვლით“ – მკაფიოა ბავშვის უფლებათა კონვენციის განაცხადი.²

² ბავშვის უფლებათა კონვენცია, მიღებულია გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ 1989 წლის 20 ნოემბერს, მუხლი 19.

- „სახელმწიფო ვალდებულია შექმნას ეფექტიანი სოციალური პროგრამები და მულტიდის-ციპლინური სტრუქტურები, რათა მსხვერპლები, მათი ახლო ნათესავები და მათ მზრუნველობაზე პასუხისმგებელი პირები უზრუნველყოფილი იყვნენ სათანადო დახმარებით“ – აღნიშნულია სექსუალური ექსპლოატაციისა და სექსუალური ძალადობისაგან ბავშვთა დაცვის შესახებ ევროპის საბჭოს კონვენციაში.³
- „სექსუალური ძალადობისა და ექსპლოატაციის მსხვერპლ ბავშვს უნდა მიეწოდებოდეს როგორც მოკლევადიანი, ისე გრძელვადიანი დახმარება, რაც ითვალისწინებს ფიზიკური და ფსიქოსოციალური ჯანმრთელობის სერვისებს. ამ სერვისებთან მიმართებით, გასათვალისწინებელია ბავშვის შეხედულებები და საჭიროებები,“ – მიუთითებს გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტი ზოგად კომენტარში №13.⁴

ამდენად, ძალიან მკაფიო და ცალსახა სახელმწიფოს ვალდებულება როგორც საერთაშორისო, ისე შიდაეროვნული კანონმდებლობით აღიარებული ბავშვის საუკეთესო ინტერესების უზრუნველყოფისთვის, უმნიშვნელოვანესი პრინციპების ეფექტიანი რეალიზება ინსტიტუციური მექანიზმებით მოახდინოს.

მიუხედავად იმისა, რომ ცალსახად, დადებითად ფასდებოდა 2015 წლიდან არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების მიმართულებით განხორციელებული არაერთი რეფორმა, ზემოაღნიშნული მიმართულებით გარკვეულ გამოწვევებზე არაერთი კვლევა მიუთითებდა. საკმაოდ მკაცრ და ხისტ შეფასებას აკეთებდა ამ საკითხთან დაკავშირებით, სახალხო დამცველის აპარატის ერთ-ერთი სპეციალური ანგარიში.

„სახელმწიფო მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში ვერ უზრუნველყოფს არასრულწლოვანთა საჭიროებებზე მორგებულ გარემოს, ვერ იცავს მათ მეორეული ვიქტიმიზაციისგან და არ გააჩნია სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი ბავშვების საჭიროებებზე მორგებული სერვისები“ – აღნიშნული იყო სახალხო დამცველისა და გაეროს ბავშვთა ფონდის თანამშრომლობით განხორციელებული კვლევის საფუძველზე მომზადებულ სახალხო დამცველის 2021 წლის სპეციალურ ანგარიშში – „ბავშვზე სექსუალური ძალადობისა და სექსუალური ექსპლოატაციის დანაშაულებზე მართლმსაჯულების განხორციელება.“⁵

³ ევროპის საბჭოს კონვენცია სექსუალური ექსპლოატაციისა და სექსუალური ძალადობისაგან ბავშვთა დაცვის შესახებ (ლანზაროტეს კონვენცია), 25 ოქტომბერი, 2007, CETS No. 201, მუხლი 11.1.

⁴ გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტი, *ზოგადი კომენტარი №13 (2011): ბავშვის უფლება ძალადობის ყველა ფორმისგან თავის უფლებაზე*, CRC/C/GC/13, მუხლი 14.

⁵ საქართველოს სახალხო დამცველი, სპეციალური ანგარიში: *ბავშვზე სექსუალური ძალადობისა და სექსუალური ექსპლოატაციის დანაშაულებზე მართლმსაჯულების განხორციელება* (თბილისი, 2021), 10.

გარდა ტრავმის მინიმალიზაციისა, აუცილებლად უნდა ვიმსჯელოთ თუ რა სამართლებრივ პრობლემებს ქმნის ინსტიტუციური მექანიზმების არარსებობა ან ხარვეზები ინსტიტუციური მოწყობის მიმართულებით. პირველ ყოვლისა, ეს გახლავთ არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით გარანტირებული ბავშვზე მორგებული მიდგომების უზრუნველყოფისა და არასრულწლოვნების დაცვაზე ორიენტირებული მექანიზმების აღსრულებასთან დაკავშირებული სირთულებები. უფრო კონკრეტული პრობლემები, რომელსაც ამ მიმართულებით ვაწყდებით როგორც წესი, შემდეგია:

- არასრულწლოვანთან კომუნიკაცია უცხო პირებთან შემხებლობის გარეშე;
- ბავშვთან კომუნიკაციისა და ბავშვის საჭიროებების სრულყოფილი იდენტიფიცირების შესახებ წინასწარ მკაცრად განსაზღვრული პროტოკოლების არარსებობა;
- სხვადასხვა განსხვავებულ პირთან კომუნიკაციის მაქსიმალურად თავიდან არიდებისა და მართლმსაჯულების პროცესში ერთი და იგივე სოციალური მუშაკისა და ფსიქოლოგის ჩართულობის უზრუნველყოფის სირთულებები;
- კონკრეტულად სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვნებზე ორიენტირებული სერვისების არარსებობა, მოკლევადიანი და გრძელვადიანი რეაბილიტაციის საჭიროების იდენტიფიცირებისა და უზრუნველყოფის სირთულებები.

გემოაღნიშნული საკითხები თუ სწორად არ არის იდენტიფიცირებული და გადაწყვეტილი და თუ სწორედ ამ საკითხების სრულყოფილი შეფასებით არ ხდება სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვანთან საგამოძიებო მოქმედებების დაგეგმვა და განხორციელება, ამან შესაძლოა დღის წესრიგში დააყენოს ბავშვის ჩვენების სანდოობის საკითხი, როდესაც დასაშვებობის ეტაპზე შეფასებას დაექვემდებარება მისი უნარი, შეუძლია თუ არა სწორად აღიქვას, დაიმახსოვროს და აღიდგინოს საქმისთვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებები. მიუხედავად იმისა, რომ ბავშვის ასაკი, პირის შშმ სტატუსი არ შეიძლება გახდეს არასრულწლოვნის ჩვენების დაუშვებლად ცნობის საფუძველი, რის შესახებაც მკაფიოა საერთაშორისო სამართლის ნორმებისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიდგომა,⁶ ეს გარემოებები ბავშვის ასაკისა და ემოციური მდგომარეობის გათვალისწინებით, პრაქტიკაში, ხშირად ხდება ჩვენების სანდოობის შეფასების საფუძველი. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია გამოკითხვის თუ სხვა საგამოძიებო მოქმედებების იმგვარი დაგეგმვა, ისეთ სივრცეში და ისეთი მიდგომებით განხორციელება, რომელიც ბავშვს შესაძლებლობას აძლევს იყოს

⁶ ია ჩხეიძე, „სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვანთა გამოკითხვის პროცედურა“, *მართლმსაჯულება და კანონი*, ნომ. 2 (2023): 111.

მოსმენილი და სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლებს ინფორმაცია საკუთარი შესაძლებლობების ფარგლებში, ასაკისა თუ ემოციური მდგომარეობის გათვალისწინებით მიაწოდოს.

ცალსახად, დადებითად უნდა შეფასდეს, რომ სახელმწიფომ ამ მიმართულებით უმნიშვნელოვანესი ნაბიჯები გადადგა და დღეს ქართულ სამართლებრივ სივრცეში არსებობს ბარნაჰუსის მოდელის სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვანთა ფსიქო-სოციალური მომსახურების ინტეგრირებული ცენტრი.

„ბარნაჰუსი“ საერთაშორისო სამართლებრივ დონეზე აღიარებულია, როგორც არასრულწლოვანთა მიმართ განხორციელებულ სექსუალურ ძალადობაზე ქმედითი საპასუხო ბერკეტი, რომელიც ერთ ჭერქვეშ აერთიანებს ყველა იმ სერვისს, რაც უზრუნველყოფს დაზარალებული ბავშვის ხელახალი თუ მეორეული ვიქტიმიზაციის თავიდან აცილებას, ბავშვზე მორგებული გარემოს სრულყოფას და მართლმსაჯულების პროცესის არასრულწლოვანზე მორგებული ფორმით, ბავშვის საჭიროებებისა და საუკეთესო ინტერესის გათვალისწინებით განხორციელებას.

ბარნაჰუსის მოდელის პირველი ინტეგრირებული ცენტრი 1998 წელს ისლანდიაში ამოქმედდა. მოდელის ავტორად მიიჩნევა ისლანდიელი სპეციალისტი ბრატ გუბრანდსონი, რომელიც ბავშვთა დაცვის სისტემაში მუშაობდა. მისი მიზანი იყო ისეთი გარემოს შექმნა, სადაც ბავშვი მეორედ აღარ გადაიტანდა ტრავმას მრავალჯერადი გამოკითხვების გამო. ისლანდიის მართლმსაჯულების წარსული გამოცდილება ნამდვილად არ აკმაყოფილებდა ბავშვზე მორგებული გარემოს სტანდარტებს: ხშირი იყო შემთხვევა, როცა ბავშვი ერთსა და იმავე ისტორიას რამდენჯერმე ჰყვებოდა პოლიციასთან, პროკურორთან, ფსიქოლოგთან, მოსამართლესთან, სოციალურ მუშაკთან და ეს პროცესი სხვადასხვა სპეციალისტთან სხვადასხვა სივრცეში ხორციელდებოდა.⁷

ბარნაჰუსის მოდელის მთავარი პრინციპია: „სერვისები უნდა მოერგოს ბავშვის საჭიროებებს და არა ბავშვი – სისტემას.“⁸

„ბარნაჰუსი“ ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების ერთ-ერთ საუკეთესო პრაქტიკად მიიჩნევა.

მიუხედავად იმისა, რომ ბარნაჰუსის მოდელი როგორც უკვე აღვნიშნეთ, სათავეს ისლანდიაში იღებს, აღსანიშნავია, რომ ამ სახლის მიდგომებით ბავშვთან მუშაობის სტანდარტების

⁷ „Telling the Barnahús Story: Helping Child Victims of Sexual Abuse Overcome Trauma,” Council of Europe, ნანახია 10 თებერვალი, 2025, <https://www.coe.int/en/web/coe-story/-/telling-the-barnah%C3%BA-s-story-helping-child-victims-of-sexual-abuse-overcome-trauma>

⁸ Fredrik Mjell, „Together against Child Abuse – the Latvian Barnahus,” EEA and Norway Grants, 11 აპრილი, 2022, <https://eeagrants.org/en/fmo/news/together-against-child-abuse-latvian-barnahus>

ჩანასახი პირველად, ამერიკის შეერთებულ შტატებში ჩნდება. 1985 წელს, ამერიკის შეერთებულ შტატებში იქმნება პირველი Child Advocacy Center (CAC), რომელმაც საფუძველი დაუდო ბავშვზე მორგებულ, მრავალუწყებრივ მიდგომას. სწორედ ამ მოდელმა შთააგონა ბრავ გუბრანდსონი შეექმნა „ბარნაჰუსი“.⁹

ბარნაჰუსის მოდელის განვითარების მოკლე ისტორია ასეთია:

- 2005–2006 წლებში, მოდელი დაინერგა შვედეთში. სწორედ შვედეთი გახდა მეორე ევროპული ქვეყანა, რომელმაც ბარნაჰუსის მოდელი დაინერგა.
- 2007 წლიდან, „ბარნაჰუსი“ ნორვეგიის ეროვნული სისტემის ნაწილად ყალიბდება.
- 2013 წელს, აღნიშნულ მოდელს ნერგავს დანია.¹⁰
- 2014–2015 წლები აღიარებულია ბარნაჰუსის ევროპული გაფართოების პერიოდად, რადგან ამ მოდელს აქტიურად უჭერენ მხარს საერთაშორისო ორგანიზაციები – ევროკავშირი, ევროსაბჭო, გაეროს ბავშვთა ფონდი. 2015 წელს, ევროსაბჭოს ლანსაროტეს კომიტეტმა „ბარნაჰუსი“ ოფიციალურად აღიარა ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების საუკეთესო პრაქტიკად.¹¹
- 2015–2020 წლებში, ბარნაჰუსის მოდელი ვრცელდება ფინეთში, კვიპროსში, პოლონეთში, ხორვატიაში, ესპანეთსა და სხვა ქვეყნებში.¹²

II. ბარნაჰუსის მოდელის დანერგვა საქართველოში და არსებული გამოწვევები

საქართველოში ბარნაჰუსის მოდელზე მუშაობა 2019 წლიდან იწყება. საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 18 დეკემბრის №2633 განკარგულებით, იქმნება ძალადობის მსხვერპლი ბავშვებისთვის ფსიქოლოგიურ-სოციალური მომსახურების ცენტრის კონცეფციაზე მომუშავე უწყებათაშორისი სამუშაო ჯგუფი, ხოლო 2020 წლის 17 სექტემბრის №1825 განკარგულებით

⁹ Susanna Johansson et al., „Implementing the Nordic Barnahus Model: Characteristics and Local Adaptions,” in *Collaborating Against Child Abuse: Exploring the Nordic Barnahus Model*, ed. Susanna Johansson et al. (Cham: Palgrave Macmillan, 2017), 1–31, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-58388-4_1 (ნანახია: 10.02.2025)

¹⁰ „Introducing the Founding Members of the Network,” Promise Barnahus Network, 28 November, 2019, <https://barnahus.eu/2019/11/28/introducing-the-founding-members-of-the-network/>

¹¹ „Barnahus Mapping Launch Event,” Council of Europe, ნანახია 10 თებერვალი, 2025, <https://www.coe.int/sf/web/children/barnahus-mapping-launch-event>

¹² Susanna Greijer and Daja Wenke, *Barnahus: a European Journey: Mapping Study on Multidisciplinary and Interagency Child-Friendly Justice Models Responding to Violence against Children in Council of Europe Member States* (Strasbourg: Council of Europe, 2023), 15–16.

ხდება ძალადობის მსხვერპლი ბავშვებისთვის ფსიქოლოგიურ-სოციალური მომსახურების ცენტრის კონცეფციის მოწონება. მთავრობის განკარგულებამ ზუსტი მითითება გააკეთა იმ სამართლებრივ პრობლემაზე, რომელიც მსგავსი მოდელის ფუნქციონირების აუცილებლობის საკითხს დღის წესრიგში გარდაუვლად აყენებდა. „ბავშვის მიმართ განხორციელებული ძალადობის გამოძიების, ბავშვის საჭიროების განსაზღვრის, შესაბამისი მომსახურების მიწოდების, უსაფრთხოებისა და კეთილდღეობის მიზნით, საქმეში ძირითად შემთხვევებში, ერთდროულად ერთგება რამდენიმე სტრუქტურა. ზემოაღნიშნული მიზნების მისაღწევად, საჭიროა ბავშვის არაერთ უწყებაში მიყვანა და სხვადასხვა ღონისძიების განხორციელება, რაც კვლევებისა და კლინიკური გამოცდილების თანახმად, იწვევს ბავშვის რეტრავმატიზმებს. ევროკავშირის ფუნდამენტური უფლებების სააგენტოს მიერ 2017 წელს ჩატარებული კვლევის მიხედვით, ტრავმული გამოცდილება ბავშვში იწვევს მეხსიერების სირთულეებს, ჩვენებაში შეცდომების დაშვების ალბათობის ზრდას, რის შედეგადაც გამოძიება აგროვებს არარელევანტურ მტკიცებულებებს. ცხადია, აღნიშნული წარმოადგენს გამოწვევას, მით უფრო, როდესაც სახელმწიფოს აქვს ვალდებულება, ბავშვს შეუქმნას უსაფრთხო და მასზე ორიენტირებული გარემო, იზრუნოს მისი ფიზიკური და ფსიქოემოციური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე და უზრუნველყოს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებზე მორგებული გამოძიება და სასამართლო პროცესი“ – აღნიშნულია მთავრობის განკარგულებაში.¹³

ბარნაჭუსის მოდელის გახსნის მიზნით, უწყებათშორისმა სამუშაო ჯგუფმა დაიწყო აქტიური მუშაობა საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლის, უწყებათაშორისი თანამშრომლობის მოდელის ჩამოყალიბების, სპეციალისტების გადამზადებისა და ბავშვზე მორგებული სივრცის კონცეფციის შექმნის მიზნით და უკვე 2022 წელს, თბილისში „ძალადობის მსხვერპლი ბავშვებისთვის ფსიქოლოგიურ-სოციალური მომსახურების ცენტრი“ გაიხსნა, რომელიც საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან არსებული სახელმწიფო ზრუნვისა და ტრეფიკინგის მსხვერპლთა დახმარების სააგენტოს ბაზაზე ფუნქციონირებს.

საინტერესოა როგორი იყო შეფასებები: „დღეს მნიშვნელოვანი მომენტია საქართველოში ბავშვთა ძალადობისგან დაცვის სფეროში. ძალადობის მსხვერპლი ბავშვებისთვის ფსიქოლოგიურ-სოციალური მომსახურების ცენტრი გვთავაზობს ინოვაციურ მიდგომას, რომელიც საგამოძიებო პროცესში მთავარ აქცენტს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებზე აკეთებს“ – განცხადა საქართველოში გაეროს ბავშვთა ფონდის წარმომადგენელმა.¹⁴

¹³ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 17 სექტემბრის №1825 განკარგულება „ძალადობის მსხვერპლი ბავშვებისთვის ფსიქოლოგიურ-სოციალური მომსახურების ცენტრის კონცეფციის მოწონების შესახებ“.

¹⁴ გაეროს ბავშვთა ფონდი (UNICEF) საქართველო, „საქართველოში ძალადობის მსხვერპლი ბავშვებისთვის ბარნაჭუსის მოდელი ინერგება: ბავშვთა ფსიქოლოგიური და სოციალური მომსახურების ცენტრი“, პრესრელიზი, ნანახია 10 თებერვალი, 2025, <https://www.unicef.org/georgia/ka>

ბარნაჰუსის ქართული მოდელი ესტონეთის მაგალითზე და გამოცდილებაზე დაყრდნობით ჩამოყალიბდა, რომელიც ერთ-ერთ ყველაზე წარმატებულ ევროპულ პრაქტიკად მიიჩნევა. ესტონურმა მოდელმა სკანდინავიური ბარნაჰუსის პრინციპები ეროვნულ სისტემას მოარგო და შექმნა ძლიერი მრავალუწყებრივი მექანიზმი ბავშვთა დაცვისთვის. ესტონეთში „ბარნაჰუსი“ წარმოადგენს ბავშვისთვის უსაფრთხო სივრცეს, სადაც ერთად მუშაობენ ბავშვთა დაცვის სპეციალისტები, პოლიცია, პროკურორები, ფსიქოლოგები, ექიმები, სოციალური მუშაკები.¹⁵

ესტონური ბარნაჰუსის მოდელი განსაკუთრებით გამოირჩევა: ძლიერი უწყებათაშორისი კოორდინაციით; ტრავმაზე ორიენტირებული მიდგომით; ბავშვზე მორგებული ინტერიერი და გარემოთი; ერთ სივრცეში საგამოძიებო, სამედიცინო და ფსიქოლოგიური სერვისების გაერთიანებით; ბავშვის მონაწილეობისა და უკუკავშირის გათვალისწინებით სივრცის დიზაინშიც კი.¹⁶

ქართული მოდელი სრულად იმეორებს აღნიშნულ მიდგომას. სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვანთა ფსიქო-სოციალური მომსახურების ცენტრი აერთიანებს სხვადასხვა პროფესიის სპეციალისტებს ერთ სივრცეში: ფსიქოლოგები, სოციალური მუშაკები, გამომძიებლები, პროკურორები, სამედიცინო ექსპერტები. სამუშაოდ, ცენტრის მარეგულირებელი სტანდარტული ოპერაციული პროცედურები საჯარო არ არის თუმცა, ყველა უწყებამ დაამტკიცა შესაბამისი სტანდარტული ოპერაციული პროცედურები. მათ შორის, საქართველოს პროკურატურამ სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვანთა უფლებების დაცვის მექანიზმის გაძლიერებისა და ცენტრის ეფექტიანი ფუნქციონირების ხელშეწყობის მიზნით, 2022 წლის 2 მარტს, გენერალური პროკურორის ბრძანებით, დამტკიცდა არასრულწლოვნის მიმართ ჩადენილი სექსუალური ძალადობის დანაშაულის გამოძიების, საპროცესო ხელმძღვანელობისა და სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის სტანდარტული ოპერაციული პროცედურები, რომლითაც პროკურორები არასრულწლოვნის მიმართ ჩადენილი სექსუალური ძალადობის ფაქტებზე რეაგირებისას ხელმძღვანელობენ.¹⁷ გენერალური პროკურორის ბრძანებით დამტკიცებული სტანდარტული ოპერაციული პროცედურები წარმოადგენს პროკურორებისა და პროკურატურის გამომძიებლებისთვის

¹⁵ “Children’s House,” Estonian Social Insurance Board (Sotsiaalkindlustusamet), ბოლო განახლება 17 ოქტომბერი, 2025, <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/en/childrens-house>. ასევე, Anna Markina, Andreas Kapardis, and Svenja Heinrich, *The Barnahus Model Across the Broader European Context: Position Paper* (European Commission / INTIT Project, 2021), 2-5, <https://www.iprs.it/wp-content/uploads/2021/09/The-Barnahus-Model-COMplete.pdf>

¹⁶ “Putting the Child at the Centre: Webinar on Ensuring an Inclusive and Child-Friendly Setup,” Promise Barnahus Network, 27 დეკემბერი, 2024, <https://barnahus.eu/2024/12/27/putting-the-child-at-the-centre-ensuring-an-inclusive-and-child-friendly>

¹⁷ საქართველოს გენერალური პროკურატურა, „გზამკვლევი არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაში“, ნანახია 10 თებერვალი, 2025, https://pog.gov.ge/gzamkvlevi?cat_id=369

სახელმძღვანელო სტანდარტს, დაზარალებული არასრულწლოვნის მიმართ საგამოძიებო და საპროცესო მოქმედებების ჩატარების დროს.

ბარნაჰუსის ქართული მოდელი სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი არასრულწლოვნისთვის უზრუნველყოფს ფსიქოლოგიური, სოციალური, სამედიცინო და სამართლებრივი სერვისების ინტეგრირებულ მიწოდებას და სხვადასხვა უწყების კოორდინირებულ მუშაობას. ვინაიდან მარეგულირებელი ნორმები საჯარო არ არის, ცენტრის სამართლებრივი რეგულაციების შეფასება მხოლოდ მთავრობის №1825 განკარგულების საფუძველზე გვიწევს, რომლის სამართლებრივი ანალიზი გვაძლევს შესაძლებლობას განვსაზღვროთ თუ რა ტიპის დანაშაულები ექცევა ცენტრის მოქმედების სფეროში და როგორია მისი საქმიანობის ძირითადი პრინციპები.

მთავრობის განკარგულების თანახმად, ცენტრის მომსახურების მიზანია, სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ ბავშვს შესთავაზოს ფსიქოლოგიურ-სოციალური მოკლე და გრძელვადიანი რეაბილიტაცია. ასევე, მომსახურებამ უნდა უზრუნველყოს კოორდინირებული რეაგირება იმისთვის, რომ გამოძიების პროცესში მოხდეს ბავშვის ხელახალი ვიქტიმიზაციის თავიდან აცილება და ეფექტიანი გამოძიების ჩატარება; შექმნას ბავშვზე მორგებული, მულტიდისციპლინური და მულტისექტორული მიდგომა, რომელიც „ერთი ფანჯრის პრინციპით“ უზრუნველყოფს ბავშვის ფსიქოლოგიურ-სოციალურ რეაბილიტაციას და ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების პროცესის უზრუნველყოფას. ამდენად, ცენტრის საქმიანობის მთავარ პრინციპებს წარმოადგენს: ბავშვის ღირსების, მოსაზრებებისა და გრძნობების პატივისცემა, მისი აზრის გათვალისწინება გადაწყვეტილების მიღების პროცესში; ბავშვზე მორგებული მიდგომების გამოყენება; კვლევებზე დაფუძნებული შეფასების მეთოდებისა და პრინციპების გამოყენება, მომსახურების სტანდარტების დანერგვა და გამჭვირვალება.

მთავრობის განკარგულების თანახმად, ცენტრი მომსახურებას უწევს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებულ სქესობრივი თავისუფლებისა და ხელშეუხებლობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულის მსხვერპლ/სავარაუდო მსხვერპლ ბავშვებს. კერძოდ, ცენტრის მომსახურებას დაქვემდებარებული საქმეები მოიცავს დანაშაულებს, გათვალისწინებულს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის:

- XXII თავით – დანაშაული სქესობრივი თავისუფლებისა და ხელშეუხებლობის წინააღმდეგ;
- 143² მუხლით – არასრულწლოვნით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი) (თუკი ამ მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული მოიცავს სექსუალური მომსახურების გაწევის იძულებას ან პირის პროსტიტუციაში/პორნოგრაფიაში ჩაბმას);

- 144¹ მუხლის მე-3 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით – წამება, ესე იგი პირისათვის ან მესამე პირისათვის ისეთი პირობების შექმნა ან ისეთი მოპყრობა, რომელიც თავისი ხასიათით, ინტენსივობით ან ხანგრძლივობით იწვევს ძლიერ ფიზიკურ ტკივილს ან ფსიქიკურ ან მორალურ ტანჯვას და რომლის მიზანია ინფორმაციის, მტკიცებულების ან აღიარების მიღება, პირის დაშინება ან იძულება ანდა პირის დასჯა მის ან მესამე პირის მიერ ჩადენილი ან სავარაუდოდ ჩადენილი ქმედებისათვის, რომელიც ჩადენილია სექსუალური ხასიათის ძალადობრივი ქმედებით;
- 253-ე მუხლის მე-5 ნაწილით – პროსტიტუციაში ჩაბმა ჩადენილი დამამძიმებელ გარემოებებში, ასევე წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვნის მიმართ;
- 254-ე მუხლის მე-4 და მე-5 ნაწილებით – პროსტიტუციის ხელშეწყობა ჩადენილი დამამძიმებელ გარემოებებში, ასევე წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვნის მიმართ;
- 255-ე მუხლის მე-3, მე-4, მე-5, მე-6 და მე-7 ნაწილებით – წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვანის გამოსახულების შემცველი პორნოგრაფიული ნაწარმოების შეძენა, შენახვა, ფლობა, ჩვენებაზე დასწრება ან ასეთი ნაწარმოებით სარგებლობა, შეთავაზება, იმპორტი, ექსპორტი, გავრცელება, გადაცემა, რეკლამირება ან ხელმისაწვდომობის სხვაგვარი უზრუნველყოფა, დამზადება ან გასაღება, ასევე ამ ქმედებების განხორციელება არაერთგზის და დამნაშავის მზრუნველობის, მეურვეობის ან მეთვალყურეობის ქვეშ მყოფი პირის ან ოჯახის წევრის მიმართ;
- 255¹ მუხლით – არასრულწლოვანის ჩაბმა პორნოგრაფიული ნაწარმოების ან პორნოგრაფიული ხასიათის სხვა საგნის უკანონოდ დამზადებასა და გასაღებაში;
- 255² მუხლით – არასრულწლოვანისთვის შეხვედრის შეთავაზება სექსუალური მიზნებისთვის.¹⁸

ბარნაჰუსის ქართული მოდელი ცდილობს ერთდროულად, უწყებათშორის კოორდინირებული თანამშრომლობით, უზრუნველყოს სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი არასრულწლოვნის მიმართ საგამოძიებო და საპროცესო მოქმედებების ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად წარმართვა, ფსიქოლოგიური მხარდაჭერა და რეაბილიტაცია. ცენტრი უზრუნველყოფს ერთ სივრცეში ბავშვის ინდივიდუალური საჭიროებების გათვალისწინებით, ემოციური მდგომარეობის წინასწარი შეფასებით, მეტყველებისა და ასაკობრივი განვითარების თავისებურებების იდენტიფიცირების შემდეგ, დაიგეგმოს და განხორციელდეს არასრულწლოვნის მიმართ საგამოძიებო და საპროცესო მოქმედებები, მათ შორის, ჩატარ-

¹⁸ საქართველოს მთავრობა, №1825 განკარგულება, „მომსახურების ცენტრის კონცეფციის მოწონების შესახებ“.

დეს სამედიცინო ექსპერტიზა, რომელიც ერთ-ერთი ყველაზე მატრავმირებელი საპროცესო მოქმედებაა. ცენტრში გადამისამართებულ ბავშვს სოციალური მუშაკები აცნობენ გარემოს, უხსნიან პროცესს როგორც მართლმსაჯულების პროცედურების, ასევე რეაბილიტაციის მიმართულებით, აფასებენ ბავშვის ემოციურ მდგომარეობას, ქმნიან უსაფრთხო და ნდობაზე დაფუძნებულ გარემოს.¹⁹

ასეთი მიდგომები ცხადია ხელს უწყობს მართლმსაჯულების სისტემას, უზრუნველყოფს ბავშვისგან მნიშვნელოვანი მტკიცებულებითი ხასიათის ინფორმაციის მიღება, რომლის სანდოობის შეფასებისას, ჩვენების დასაშვებობის და განაჩენის დადგენის ეტაპზე სასამართლოს მიერ ჩვენების გაზიარების საკითხს საფრთხე არ შეექმნება.

ბარნაჰუსის მიდგომები შესაძლებლობას იძლევა ბავშვის საჭიროებების იდენტიფიცირების, ასაკობრივი თავისებურებების, მეტყველების უნარების, ემოციური მდგომარეობის შეფასების საფუძველზე, გამოკითხვის პროცესი იმგვარად დაიგეგმოს, რომ ინფორმაციის მოპოვება არასრულწლოვანისგან მისი ლექსიკის, აღქმისა და ინფორმაციის გადმოცემის იმ უნარების ფარგლებში მოხდეს, რომელიც ჩვენებას სანდოს და უტყუარს ხდის. ამასთან, ბავშვის ჩვენების სანდოობის კუთხით, ბავშვთან მომუშავე სპეციალისტების – სოციალური მუშაკებისა და ფსიქოლოგების შეფასება დამატებითი არგუმენტია.

ფსიქოლოგიურად სწორად მომზადებულ ბავშვთან, მისთვის მეგობრულ და სანდო გარემოში, გაცილებით მარტივდება კომუნიკაცია, ის მეტად გახსნილია და უფრო თავისუფლად ყვება საქმისათვის მნიშვნელოვან გარემოებებს.

ამდენად, საერთაშორისო გამოცდილებებზე დაფუძნებული ინსტრუმენტებით ბავშვთან მუშაობა ერთი მხრივ, უზრუნველყოფს მისი მეორეული ვიქტიმიზაციისგან დაცვას, ხოლო მეორე მხრივ, გვაძლევს ბავშვისგან ისეთი მტკიცებულების მოპოვების შესაძლებლობას, რომლის სანდოობის შეფასება მის დასაშვებობას საეჭვოს არ გახდის.

ოფიციალური სტატისტიკის თანახმად, სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვანთა ფსიქოლოგიურ-სოციალური მომსახურების ცენტრმა 2023-2025 წლებში, მომსახურება 305 არასრულწლოვანს გაუწია.²⁰ აღსანიშნავია, რომ ცენტრი, მხოლოდ თბილისის მასშტაბით ფუნქციონირებს, სტატისტიკური მონაცემები კი, აშკარად დღის წესრიგში აყენებს მისი რეგიონულ დონეზე გაფართოების აუცილებლობას.

¹⁹ გაეროს ბავშვთა ფონდი, „ბარნაჰუსის მოდელი ინერგება.“

²⁰ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, სსიპ ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა, დაზარალებულთა დაცვისა და დახმარების სახელმწიფო ფონდი, ბარნაჰუსის სამართლებრივი და საოპერაციო ჩარჩო, დოკუმენტი, ნანახია 10 თებერვალი, 2025, <https://atipfund.moh.gov.ge/res/docs/20260402101450.pdf>

როდესაც ვსაუბრობთ ბავშვის უფლებებზე მართლმსაჯულების პროცესში, ხაზს ვუსვამთ ბავშვისგან მიღებული ინფორმაციის სანდოობის უზრუნველყოფის აუცილებლობის საკითხს, მისი მოსმენის უფლების უზრუნველყოფის, მეორეული ვიქტიმიზაციის რისკების შემცირებისა და რეაბილიტაციის საჭიროების მნიშვნელობას და ვაღიარებთ, რომ აღნიშნულის უზრუნველყოფის ყველაზე ეფექტიან ბერკეტს წარმოადგენს ისეთი ინსტიტუცია, რომელიც მულტიდისციპლინური გუნდის ჩართულობით, სანდო და მეგობრულ გარემოში, ბავშვის საჭიროებებისა და ემოციური მდგომარეობის შეფასებით ქმნის შესაძლებლობას, არასრულწლოვანთან ჩასატარებელი საგამოძიებო და საპროცესო მოქმედებები ბავშვის და მართლმსაჯულების ინტერესების დაბალანსებით დაიგეგმოს და განხორციელდეს საგამოძიებო და საპროცესო მოქმედებები. იმავდროულად, აღნიშნულის შესაძლებლობა თანაბრად უზრუნველყოფილი არ არის ქვეყნის მთელს ტერიტორიაზე, ცხადია ჩნდება კითხვები კანონის წინაშე თანასწორუფლებიანობის პრინციპის დაცვის მიმართულებით.

შესაბამისად, სახელმწიფოს უპირობო ვალდებულებას წარმოადგენს იმ დაწყებული რეფორმების ინსტიტუციურ დონეზე წარმატებით გაგრძელება, რომელიც მნიშვნელოვან წინგადადგმულ ნაბიჯად არის შეფასებული სამართლის დარგის სპეციალისტების, მართლმსაჯულების პროცესის განმახორციელებელი პირებისა თუ საერთაშორისო ექსპერტების მიერ.

დასკვნა

ზემოთ განხილული ნამდვილად გვაძლევს შესაძლებლობას გავაკეთოთ დასკვნა, რომ ბარნაჭუსის მოდელის დანერგვა საქართველოს ბავშვთა მართლმსაჯულების სისტემის განვითარების მნიშვნელოვანი ინსტიტუციური ეტაპია. ბავშვზე მორგებულ ერთ სივრცეში ფსიქოლოგიური, სოციალური, სამედიცინო და სამართლებრივი სერვისების გაერთიანებით, მოდელი ქმნის ინტეგრირებული და მულტიდისციპლინური მიდგომების გამოყენების შესაძლებლობას სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი ბავშვების მონაწილეობით მიმდინარე სამართალწარმოების პროცესში და უზრუნველყოფს მართლმსაჯულების მთავარი მიზნების მიღწევას: ბავშვის მეორეული ვიქტიმიზაციისგან დაცვას და ეფექტიან სისხლის სამართალწარმოების განხორციელებას. ეს არის ის ინსტიტუციური მექანიზმი, რომელიც ბავშვის უფლებების ეფექტიანი დაცვით აძლიერებს მართლმსაჯულების სისტემას და ერთდროულად უწყობს ხელს როგორც ბავშვის კეთილდღეობის დაცვას, ისე შესაბამისი მტკიცებულებების მოპოვებისა და შეფასებისთვის აუცილებელი პირობების შექმნას.

საქართველოს გამოცდილება ცხადყოფს, რომ ბავშვის დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების განხორციელება მხოლოდ საკანონმდებლო რეფორმით არ შემოიფარგლება.

მიუხედავად იმისა, რომ არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსმა და შემდგომმა სამართლებრივმა და ინსტიტუციურმა რეფორმებმა ბავშვზე ორიენტირებული მნიშვნელოვანი გარანტიები შექმნა, მათი ეფექტიანი განხორციელება დამოკიდებულია მდგრად ინსტიტუციურ მექანიზმებზე, რომლებიც სამართლებრივი პრინციპების პრაქტიკაში გარდაქმნას უზრუნველყოფს. ამ თვალსაზრისით, საქართველოში ბარნაჰუსის მოდელი წარმოადგენს მნიშვნელოვან მაგალითს, თუ როგორ შეიძლება საერთაშორისო დონეზე აღიარებული ინსტიტუციური მიდგომის ადაპტირება კონკრეტულ ეროვნულ-სამართლებრივ და ინსტიტუციურ კონტექსტთან.

ამასთან, ანალიზი აჩვენებს, რომ ცენტრის შექმნა რეფორმის პროცესის დასრულების ეტაპად არ უნდა განვიხილოთ. ბარნაჰუსის მოდელის წარმატებული განხორციელება ინსტიტუციური ადაპტაციის უწყვეტ პროცესს მოითხოვს. საქართველოში ბარნაჰუსის მოდელის გრძელვადიანი ეფექტიანობა დამოკიდებული იქნება მის შემდგომ ინსტიტუციურ განვითარებაზე, გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაფართოებაზე, უწყებათაშორისი თანამშრომლობის მდგრადობაზე, პროფესიული შესაძლებლობების გაძლიერებასა და ბავშვზე მორგებული პროცედურების თანმიმდევრულ გამოყენებაზე. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რეგიონული ხელმისაწვდომობა, რათა ბავშვის საცხოვრებელი ადგილი არ განსაზღვრავდეს მის პრაქტიკულ შესაძლებლობას, ისარგებლოს ინტეგრირებული, მულტიდისციპლინური დაცვისა და მხარდაჭერის სერვისებით. სამომავლო კვლევებმა უნდა შეაფასოს საქართველოში ბარნაჰუსის მოდელის გრძელვადიანი ეფექტიანობა.

დაბოლოს, საქართველოს გამოცდილება ნამდვილად იძლევა დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას: ბავშვის დაცვის საერთაშორისო სტანდარტები პრაქტიკულ მნიშვნელობას მხოლოდ მაშინ იძენს, როდესაც ისინი ხელმისაწვდომ, მდგრად და ეფექტიან ინსტიტუციურ პრაქტიკაში გარდაიქმნება.

ბიბლიოგრაფია

ქართულენოვანი წყაროები:

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე.

ბავშვის უფლებათა კონვენცია. მიღებულია გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ 1989 წლის 20 ნოემბერს.

გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტი. *ზოგადი კომენტარი №13 (2011): ბავშვის უფლება ძალადობის ყველა ფორმისგან თავისუფლებაზე*. CRC/C/GC/13.

გაეროს ბავშვთა ფონდი (UNICEF) საქართველო. „საქართველოში ძალადობის მსხვერპლი ბავშვებისთვის ბარნაჟუსის მოდელი ინერგება: ბავშვთა ფსიქოლოგიური და სოციალური მომსახურების ცენტრი.“ პრესრელიზი.
<https://www.unicef.org/georgia/ka>.

საქართველოს გენერალური პროკურატურა. „გზამკვლევი არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაში.“
https://pog.gov.ge/gzamkvlevi?cat_id=369.

საქართველოს მთავრობა. 2020 წლის 17 სექტემბრის №1825 განკარგულება „ძალადობის მსხვერპლი ბავშვებისთვის ფსიქოლოგიურ-სოციალური მომსახურების ცენტრის კონცეფციის მოწონების შესახებ“.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო. სსიპ ადამიანთა ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა, დაზარალებულთა დაცვისა და დახმარების სახელმწიფო ფონდი. „ბარნაჟუსის სამართლებრივი და საოპერაციო ჩარხო.“
<https://atipfund.moh.gov.ge/res/docs/20260402101450.pdf>.

საქართველოს სახალხო დამცველი. სპეციალური ანგარიში: *ბავშვებზე სექსუალური ძალადობისა და სექსუალური ექსპლოატაციის დანაშაულებზე მართლმსაჯულების განხორციელება*. თბილისი, 2021.

ჩხეიძე, ია. „სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ არასრულწლოვანთა გამოკითხვის პროცედურა.“ *მართლმსაჯულება და კანონი*, ნომ. 2 (2023): 108–125.

უცხოენოვანი წყაროები:

- Council of Europe. “Barnahus Mapping Launch Event.”
<https://www.coe.int/sl/web/children/barnahus-mapping-launch-event>.
- Council of Europe. “Telling the Barnahús Story: Helping Child Victims of Sexual Abuse Overcome Trauma.” <https://www.coe.int/en/web/coe-story/-/telling-the-barnah%C3%BAs-story-helping-child-victims-of-sexual-abuse-overcome-trauma>.
- Estonian Social Insurance Board (Sotsiaalkindlustusamet). “Children’s House.” Last updated October 17, 2025.
<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/en/childrens-house>.
- Greijer, Susanna, and Daja Wenke. *Barnahus: a European Journey: Mapping Study on Multidisciplinary and Interagency Child-Friendly Justice Models Responding to Violence against Children in Council of Europe Member States*. Strasbourg: Council of Europe, 2023.
- Johansson, Susanna, Kari Stefansen, Elisiv Bakketeig, and Anna Kaldal. “Implementing the Nordic Barnahus Model: Characteristics and Local Adaptions.” In *Collaborating Against Child Abuse: Exploring the Nordic Barnahus Model*, edited by Susanna Johansson, Kari Stefansen, Elisiv Bakketeig, and Anna Kaldal, 1-31. Cham: Palgrave Macmillan, 2017. doi.org.
- Markina, Anna, Andreas Kapardis, and Svenja Heinrich. *The Barnahus Model Across the Broader European Context: Position Paper*. European Commission / INTIT Project, 2021. <https://www.iprs.it/wp-content/uploads/2021/09/The-Barnahus-Model-COMplete.pdf>.
- Mjell, Fredrik. “Together against Child Abuse – the Latvian Barnahus.” EEA and Norway Grants. April 11, 2022. <https://eeagrants.org/en/fmo/news/together-against-child-abuse-latvian-barnahus>
- Promise Barnahus Network. “Introducing the Founding Members of the Network.” November 28, 2019. <https://barnahus.eu/2019/11/28/introducing-the-founding-members-of-the-network/>
- Promise Barnahus Network. “Putting the Child at the Centre: Webinar on Ensuring an Inclusive and Child-Friendly Setup.” December 27, 2024. barnahus.eu

MECHANISMS FOR PROTECTING MINOR VICTIMS OF SEXUAL VIOLENCE AGAINST SECONDARY VICTIMIZATION: A BRIEF OVERVIEW OF THE GEORGIAN "BARNAHUS" MODEL

IA CHKHEIDZE

Doctor of Law

Akaki Tsereteli State University,

Associate Professor,

General Prosecutor's Office of Georgia,

Senior Prosecutor at the Department, Georgia

ichkheidze@pog.gov.ge

Abstract. The mere presence of legislative guarantees for protecting child victims of sexual violence from secondary victimization cannot ensure the effective protection of children's rights within the judicial process. The existence of effective institutional mechanisms that ensure the practical implementation of international standards for the protection of child rights is equally essential. This article examines the

implementation of the "Barnahus" model in Georgia through the lens of international child protection standards and national legal reform.

The paper analyzes the legal and institutional foundations of the "Barnahus" model in Georgia, its role in preventing secondary victimization, and its significance in achieving child-friendly criminal proceedings and effective justice. The article demonstrates that the "Barnahus" model in Georgia serves as an example of effective institutional adaptation of international child protection standards; however, its further institutional development, regional accessibility, and ensuring the sustainability of inter-agency cooperation remain ongoing challenges. Georgia's experience illustrates that an integrated, multidisciplinary, and child-centered approach contributes to both the effective protection of children's rights and the creation of conditions necessary for the administration of efficient criminal justice.

Keywords: child-friendly justice, secondary victimization, Barnahus, sexual violence, best interests of the child, multidisciplinary approach.